

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Arany János-utca 1.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve frt 7.—
Félévire " 3.50
Negyedévre " 1.75
Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Levél a spanyol zsidó telepítő-társulattól.

Izidore Lopez Lapuya senator ur, ama nagy-lelkű férfi, ki a zsidóknak Spanyolországba való vissza telepítésére irányuló mozgalmat egymaga indította meg, lapunk szerkesztőjéhez a társulat megbizásából levelet intézett, mely magyar fordításban (a levél francia nyelven iratott) következőleg hangzik:

Madrid, január 29-én.

Igen tisztelt uram!

Engedje meg, hogy mint a magyar zsidók felekezeti lapjának szerkesztője becses figyelmét egy oly dologra irányítsuk, mely nemcsak számos magyar zsidóra, de a mely, a dolgok kapcsolatánál fogva, a társulatunk által megindított mozgalomra nézve is a legnagyobb fontossággal bír.

Magyarországból az utolsó hetekben nagy számmal érkeztek hozzánk levelek, melyek zsidó ifjaktól, származnak, kik késznek nyilatkoznak Spanyolországba eljönni, ha nekik itten nagyobb kereskedői házakban levelezői állást, vagy más foglalkozást szereznünk.

Időnk nem engedi, hogy e levelek iróinak külön külön válaszoljunk, azért bátorkodunk t. uraságot felkérni, sziveskednék becses lapjában társulatunk álláspontját a következőkben megismertetni.

Társulatunk nem vállalkozhatik olyan elemek meghonosítására és fentartására, melyeknek a spanyol állam nem vehetné hasznát. Mi nem a proletárok számát akarjuk szaporítani, hanem életrevaló, munkaképes emberekkel akarjuk eklatans példáját adni annak, hogy a zsidóság szükséges eleme a mai társadalomnak. Társadalmunk nem rendelkezik olyan anyagi erővel, hogy mindenhonnan egyre-másra jelentkező vagyontalan s a spanyol nyelvet nem beszélő bevándorolni szándékozókat kitartsa.

A mi célunk először is közvetlen érintkezésbe lépni a zsidó testületekkel, hogy azokkal egyetértve, kijelöljük azon személyeket, kik a Spanyolországba való bevándorláshoz szükséges tulajdonságokkal ren-

delkeznek; másodsor, hogy erkölcsileg s — csak a hol lehet — anyagilag is támogassuk, a bevándorlóknak pártját fogjuk, meghonosításukat s vele járó polgári jogok megszerzését kieszközöljük.

Ennélfogva szükséges ismernünk a bevándorolni szándékozók milyen életmódhoz vannak szokva és milyen munkára képesek, továbbá, hogy erkölcsileg mire vannak minősítve. Ez utóbbinak ismerete a bevándorlók alkalmaztatására nézve kiválóan fontos előttünk, olyannyira, hogy ennek előleges ismerete nélkül társulatunk mit sem tehet a bevándorlók érdekében.

Nagyon előrelátóknak kell lennünk, mert a bevándorlásra jelentkezők száma egyre emelkedik és a bejelentettek között már is számos olyan elemre akadunk, melyeknek éppen nem vehetjük hasznát és a melyek a zsidó felekezetnek Spanyolországban úgy is megromlott hírét csak megerősíteni volnának hivatva. Ilyen elemekre, előre is kijelentjük, nincs szükségünk.

Mi Spanyolországban csak olyan izraelitának létét biztosítjuk, a kinek van kellő intelligenciája, külső eleganciája, társadalmi műveltsége, kitűnő szakismerete, ki a spanyol nyelv birtokában van, s a ki egy kis kapitálissal is rendelkezik.

Tudatlan, kétes jellemű, szegény emberekkel nem akarjuk vállalatunkat kockáztatni.

Midőn e sorok közzétételére ismételve felkérjük, maradtam vállalatunkat különös figyelmébe ajánlva t. szerkesztő úrnak stb.

A spanyol zsidó telepítő társulat megbizásából
Izidore Lopez Lapuya.

E levél elég világosan szól. Jellemes, intelligens, szorgalmas, elegans külsővel, szakértelemmel és vagyonnal bíró zsidó, ha Spanyolországba kivándorol, szívesen fogadják, letelepedhetik, támogatják vállalataiban és minden irányban előmozdítják ügyeit. Ilyen kívándorló, azon kívül hogy működésének új tér nyílik, (a spanyol nyelvet végre rövid idő alatt megtanulhatja, még mielőtt utra kél) szolgálatot tesz ama szent és nagy ügynek, melyet egy nagy-lelkű keresztény férfiú

Lapunk mai száma 12 oldalra terjed.

kezdemenyezett, a mennyiben előkészíti a zsidóknak nagyban való visszatelepítését Spanyolországba, míg az, ki a felsorolt kellékekkel nem bír, de azért mégis kivándorol, eltekintve attól, hogy Spanyolországban foglalkozást nem talál, eltekintve továbbá attól, hogy huzamosb ideig Spanyolországban meg nem tűrik, határozottan árt a visszatelepítés ügyének; olyan zsidó pedig, ki veszélyeztetni akarná e szent ügyet, Magyarországon nem létezik.

A spanyol nép három század óta elszokott a zsidótól; a papok ez idő alatt mindent megtettek, hogy a zsidót mint szörnyeteget állítsák a nép phantaziája elé; e népnek meg kell mutatni, hogy a zsidó ember, hogy jóra való ember, a kivel igen jól lehet megférni, ki nyelvét beszéli és, mi a legfőbb, ki hasznára válik minden tekintetben. Erre pedig nem lehet hivatva csak az olyan zsidó, ki a felsorolt tulajdonokkal fel van szerelve.

Érdekeink ellen van ugyan, hogy a zsidóság vagyonos és intelligens elemének, ha mindjárt egy csekély részét is, elveszitsük, de azért mégis őszintén óhajtjuk, hogy e visszahódítás művénel ott legyenek a magyar zsidók is, segítsék ők is előkészíteni az időt, midőn Spanyolországban is az egyenlőség szent elve lelkesít és egyesít minden felekezetet minden embert.

Zsidók nyilvános pályákon. Magyarországon.

VII. folytatás.

Ha van a társadalomban előkelő állás, mely nem szerezhető meg sem magas származás, sem vagyon, sem

Zsidó magyar írók.

I.

Ágai Adolf.

A francziák bohémeknek, azaz cigányoknak nevezgetik az írókat, művészeket, de kiváltképen az előbbieket. Bohémia annyit jelent mint: cigányország, vagy ha úgy tetszik: irodalom-birodalom. A mi irodalom-birodalomunknak Isten kegyelméből és a maga jóvoltából Jókai a fejedelme is, a kormányelnöke is. A tárczaügyi tárczának pedig Ágai a minisztere. Vagy visszatérve a kiindulási ponthoz: a „cigányhoz“, Ágai a magyar szép-prózának Rác Paliája. És ezt a hasonlatot nem azon körülményre való czélzással alkalmazom, hogy Ágai csakugyan pompásan bánik a nyirettyüvel, amint ezt annak idején derekasan kimutatta a Munkácsy Mihály tiszteletére rendezett fényes ünnepélyen. Nem én, hanem . . .

De nini . . . Voltaképen mit is akarok én? Bemutatni önöknek Ágait? Hát van-e a magyar olvasóközönség között valaki, aki nem ösmeri Ágait, alias Forgó bácsit, alias Porzót, alias Csicseri-Borsót, aki a nagy politikusok számára a Borsszem Jankót, a kis politikusok számára a „Kis Lapot“ redigálja?

Az ő törülmetszett magyarságu stíljében mindannyian gyönyörködünk.

Olyanok az ő magvas tárczái, mint a magyar róna, melyen kalászerdő hullámszik, sziporkázó ötletei itt is, ott

protectió árán, úgy a védőügyvéd állása ez. Egészen sajátos temperamentum, lángész, ékesszólás, bátorság, szív, jellem és emberszeretet képezik az igazi védő kriteriumait. Nem is nagy azon ügyvédek száma, kik főkép a védelemre adják magukat, de ezek közül is vajmi kevesen magaslanak ki. A budapesti 700 ügyvéd között például alig van egy-néhánynál több, kiket a közönség mint védőügyvédek elismert, de ezek aztán a közönség választottjai is a szó legnemesebb értelmében.

Nem ismerem magasztosabb állást a védőnél. Védence mint istenén függ rajta, kitől becsületét, szabadságát, élete megmentését várja és a közönség szeme is szeretettel kíséri a férfiut, ki az ügyevesztettért sikra száll, az elnyomottak támaszává, az ártatlanul meghurczoltak megmentőjévé lesz. Az igazi védő állása azért összehasonlíthatatlanul magasabb akármelyik nyilvános állásnál; szentebb és dicsőbb.

A magyar főváros elismert védői közt a legelső sorban ott ragyog hitsorsosunk, dr. Friedmann Bernát neve, de dr. Vaisz Sándor, dr. Graner Gyula és dr. Stiller Mór is ott állanak az elsők közt az első sorban. Dr. Visontai Soma fiatal kora daczára szintén joggal sorozható a főváros legjelesebb védői közé és ugyanez áll dr. Gruber Alajosról is. A legifjabb ügyvédi nemzedék között a nevezettek kivül még többen vannak hitrokonaink közül, kik a legbüszkébb reményekre jogosítanak fel: dr. Bácskai Albertet, ki a védelem terén már is jó névnek örvend, a jövő Eötvös Károlyának nevezik (mint író és szónok egyaránt kitünő), míg dr. Bihari Mórban a jövőbeli Friedmann Bernátot ismerik fel.

A modern magyar jogirodalom terén hitrokonaink kiváló helyet foglalnak el. Van a fővárosban 5 jogi szaklap és folyóirat és mind az 5-ben jeles zsidó jogtudósok dolgoznak vagy azoknak élén állanak. A „Magyar Igazságügy“et, melyet felekezetünk egyik büszkesége, disze, a — fájdalom — oly korán elhalt dr. Löw Tóbiás, főállamügyészi helyettes alapított, hitrokonunk, dr. Tarnai János szer-

is elszórtan virágokként tarkállnak, kedves humora pedig egy krystályhabu ér, mely vidáman veti fel fodros hátát, fel-felesillanva a tömött kalászsrend között.

*

Ki nem élvezte — hogy egyebeket ne is említsek — az ő „sugaruti sétáit“?

Télen, nyáron, kikeletkor, bekeletkor, minden évadban végigsétál olvasóival — egy-egy tárcza közvetítésével — fővárosunknak ez impozáns útján és mi mindannyiszor úgy találjuk, hogy szellemi ciceronenknak társalgása mindig elmés, mulattató, jóízű.

*

. . . Róla csakugyan el lehet mondani, hogy teremtett „alakokat“. Éleclapjának tipikus alakjait értem. Igazi csont, hús és vér mindegyikök. Neveik valósággal fogalmakká váltak társadalmunkban.

Ágai tollhegyre veszi embereit — valláskülönbség nélkül, kifigurázza félszégeiket — valláskülönbség nélkül, közibük cserdit a szatira ostorával is, ha bünösök — valláskülönbség nélkül.

A kaiserstadt felé gravitáló pozsonyi „háziua“, az öblösszáju mártir Tarjagoss, a nyakatekert magyar stíli, végelgermanizálódásban szenvedő von Wewreöshegyi ur, Tojás ispán, ez a pusztai antikvitas, Bukovay, a léha ősjogonez, Spiczig Iezig, aki családapa is, hazafi is a 3 dob utcában, Mokány Bercezi, a szabadszáju parlagi gentry, Dicsőffy, az elnyomott zseni és confrátère Titán Laczi, a koronabeli „vad lángész“, Mihaszna András, az elmés rendőrző, néhai Vérhasovay, ez a véresszáju frázisokat szok-

keszti; a „Jogtudományi Közlöny“-ben a magyar jogtudomány egyik leghivatottabb és legjelesebb tudósa, dr. Fayer László, egyetemi rendkívüli tanár mint főmunkatárs működik; a „Büntető Jogtár“ élén dr. Baumgarten Károly áll, az „Ügyvidék Lapját“ dr. Wolf Vilmos szerkeszti, míg a „Jog“ című folyóiratot dr. Stiller Mór és dr. Révai Lajos alapították és vezetik.

A budapesti ügyvédi kamra választmányi tagjai között felekezeti következő jeleseit találjuk: dr. Chorin Ferencz, országgyűlési képviselőt és a képviselő ház összeférhetetlenségi bizottságnak elnökét, dr. Friedmann Bernát és dr. Mezei Mór rendes tagokat és dr. Mandel Pál, országgyűlési képviselő, póttagot.

Az ügyvéd-vizsgáló bizottság, eme minden jogász életében oly fontos szerepet játszó előkelő tantestület, a következő hitsorsosainkat nevezi tagjainak: dr. Friedmann Bernátot, dr. Fayer Lászlót, dr. Kern Tivadart, dr. Schreyer Jakabot, dr. Jellinek Arthurt, dr. Schmid Ignácot, dr. Somogyi Miksát, dr. Wolf Vilmost és dr. Tarnai Jánost.

A budapesti m. k. tudományos egyetemen zsidó vallásu rendes tanárok nincsenek. Van egy Kármán Mórunk, Goldzieherünk, Stillerünk, Bárónunk, Marczalink, Alexanderünk, és vannak még mások is, de a budapesti m. k. tudományos egyetemen zsidó vallásu rendes tanár nincsen; hogy miért? csak Trefort Ágoston a megmondhatója. Az országban fennálló 5 állami és felekezeti jogakadémián (Győr, Kassa, Nagyszeben, Nagyvárad és Pozsony; Eger, Pécs, Eperjes, Debreczen, Kecskemét, M. Sziget és Sárospatak) szintén nem találkozunk tanárral, ki Mózes hitét vallja; kivétel csak a m. k. tudományos egyetem orvosi fakultása Kolozsvárott és a királyi József-műegyetem Budapesten.

Dr. König Gyula, a magyar tudományos akadémia levelező tagja nyilvános rendes tanára a műegyetemnek, szakmája: a mathesis; dr. Klein Gyula, a m. t. akadé-

mia l. tagja szintén a műegyetem rendes tanára, szakmája: a botanika.

A kolozsvári kir. tudomány egyetem orvosi fakultásának prodekanja dr. Geber Ede, a bőrbetegségek és a bujakórtan nyilvános rendes tanára.

Ugyanezen egyetemen működik dr. Purjesz Zsigmond is, mint a gyakorlati orvostan nyilvános rendes tanára.

Nézzünk most körül a budapesti tudomány egyetem zsidó hitü nem rendes tanárai között: valóban fényesebb társaságba alig vezethetnők olvasóinkat.

A jog és államtudományi karnál 3 jelesünket találjuk; a már fennemlített dr. Fayer Lászlót, mint a bünvádi eljárás rendkívüli tanárát, dr. Körösi Józsefet, a statisztika magántanárát (mellesleg mondva europai kapacitás) és dr. Neumann Ármint, a kereskedelmi jog magántanárát.

Az orvostudományi karnál a következő nagynevü és nagytudományu hitsorsosaink működnek: dr. Stiller Bertalan, a hasbetegségek gyógy- és kórtanának nyilvános rendkívüli tanára, dr. Böke Gyula, a fülgyógyászat rendkívüli tanára, dr. Báron József, a sérvek kór- és gyógytanának magántanára (a budapesti izraelita kórház igazgató orvosa, kiről el van ismerve, hogy hazánk egyik legkitünőbb operateurje) dr. Goldzieher Vilmos, a szemészet magántanára, dr. Liebmann Mór, a szülészeti mütétan magántanára (szakmájában határozottan első helyet foglal el), dr. Havas Adolf, a bőr- és bujakórtan jeles magántanára, dr. Hasenfeld Manó, a fürdőgyógytan magántanára, dr. Purjesz Zsigmond, az ókori orvostudomány történetének magántanára, dr. Wittmann Lázár, a gyermekgyógyászat magántanára és dr. Lichtenberg Kornél az elméleti és gyakorlati fülgyógyászat magántanára.

A bölcsészeti fakultáson a magántanárságnál tovább zsidó nem vitte még, de ezek a zsidó magántanárok a tudomány valóságos diszkarát képezik.

Itt találjuk dr. Goldzieher Ignácot, (a helybeli nagy izralita hitközség titkára) mint a semi nyelvek

rendező hazafi és még számosan: ismerjük őket mind és érezzük, hogy ez alakok valamennyien kitünően vannak jellemelve, hogy a tulzások dacára nem lélektelen torzképekkel van dolgunk. És mily finom árnyalással tudja megkülönböztetni e rokon alakokat egymástól. Mindegyikök külön-külön erősen markirozott, eleven egyéniség.

*

Erős fej, derüs szem, érző sziv. Jóízüség, kedélye elömlik külsején is, sőt még a hangjában is benne van. Valóságos bonhomme külső, vaskos „humorista alak,“ — de ötletei könnyedek, röpkék, gyújtók, akár a rakéta.

*

Gonddal kidolgozott, tartós irodalmi értékü tárczái „Porzó“ név alatt jelennek meg legelőkelőbb lapjainkban, — hevenyészett cikkei, a „morzsák“ pedig „Oscieseri Borsot“ vallják szerzőjüknek. Ez utóbbiak elnagyolt, sebtiben papírra vetett cikkekcskék, de mulattatók és csattanósak, mesteri tolla ezekben is érvényesül.

Hogy Ágai doctor medecinae is, azt kevesen tudják. De hát ő annyira író a szó igaz értelmében, hogy tudakos szakszerüségnek hire-nyoma sincs dolgozataiban. Nem fitogtatja, hogy a recipékhez is ért, hogy a bonczkással is tud bánni. De azért mégis tudjuk, hogy orvosa társadalmunknak. Az életuntakat kedvre deríti, a mogorvákat megkaczagtatja, a minden fajta gyűlölködést pedig elcsitítja, elsimitja békítő humorával.

Rút György.

A zsidó sekták Galicziában.

Páris, 1887. febr. 1.

A városunkban időző Sacher-Masochot a „Révue des études juives“ című irodalmi kör felolvasás megtartására kért fel. A jeles író készséggel tön e felhívásnak eleget annyival is inkább, mert ő szereti és tiszteli a zsidó népet s tudvalevőleg alapos ismerője is a zsidó irodalomnak. Felolvasását mult hó 29-én csakugyan megtartá a kör disztermében.

A felolvasás 9 órára volt kitüzve, azonban 8 órára annyira megtelt már a diszes helyiség distinguált közönséggel, hogy a kör különben elég nagy terjedelmü diszterme szüknek bizonyult. Kik fél 9-kor érkeztek, azok már helyet sem kaptak. A hallgatóság jelentékeny zömét képezé Páris női világa, mely felette kíváncsi volt a hires írot látni és hallani.

Pár perczezel 9 előtt érkezett meg Sacher-Masoch dr. Kahn-Zadok nagyrabbi s Loeb Izidore bizottsági elnök s az összes bizottsági tagok kíséretében. Midőn az ünnepelet író a felolvasó asztalhoz lépett, szünni nem akaró tapsvihar fogadá, mely elég érthetően tolmácsolá az ünnepelet író iránt táplált érzelmeket.

Masoch, ki mellesleg mondva szép, derék ember, nyájas mosolylyal köszöné meg az érte lelkesülő publicum kitüntető tapsait. Felolvasásának megkezdése előtt dr. Kahn-Zadok mutatta őt bc szép beszéd kíséretében a közönségnek. Szavai körülbelül így hangzottak: „Sacher-Masoch szereti a zsidóságot, de szereti egyuttal Franciaországot és annak

magántanárát, dr. Kármán Mórt (az országos közoktatásügyi tanács jegyzője) a paedagogia, psychologia és ethika magántanárát, dr. Marczali Henriket, az egyetemes történelem magántanárát, Alexander Bernátot, a bölcsészet történetének magántanárát és dr. Bánóczy Józsefet a bölcsészet történetének és propedeutikának magántanárát.

„Istenem milyen roppant tudósok lehetnek a magyar egyetem tanárai!“ így kiáltott fel egy nem rég nálunk járt német tudós, midőn a bölcsészeti kar zsidó magántanárainak neveit előtte felsoroltam.

(Folytatása következik.)

39 év után.

(Ajánlva a „Függetlenség“ „Zsidó-világ“ című rovatába.)

Ismerős kézből (keresztény urtól) vesszük a következő levelet:

Tegnapelőtt, február 1-én beköszönt hozzám egy közép-termetű, zömök, rövid nyaku, széles vállu és széles szakállu férfiú apró hunyorgó szemekkel és gyűrű alakban szépen növesztett hajtincsekkel. Rögtön láttam, hogy nem antiszemitával van dolgom, bár a legtisztább alföldi magyarsággal köszöntött be hozzám, mi annál is inkább felkeltette figyelmemet, mert mi itt a fővárosban abban a hiszemben élünk, hogy egy ilyen hajtincses zsidó, csakis a legrútább lengyel zsargonban beszélhet. „Mit was kann ich dienen?“ kérdezém, mert még mindig azt hittem, hogy vendégem a „Jó reggel“ en kívül, nem sokat érthet Árpád nemzetének nyelvéből. „Kérem“ válaszolá erre az én emberem, „nem tetszik magyarul beszélni? mert én bizony édes keveset beszélek németül“. Bevallom, elpirultam.

„Hát mivel szolgálhatok urambátyám?“ kérdezém. „Hát nekem bizony kissé furcsa ügyem van. Tudomá-

somra jutott,“ kezdé meglehetősen vontatottan előadását. „hogya kedves neje született Olmitzen, és én nagyon szeretném tudni, hogy nem ivadéka-e annak az Olmitzen Bernátnak, kinek 48 előtt nagy üzlete volt itten?“

„Feleségem ennek unokája“

„Engedelmet kérek, hogy még tovább kérdezősködöm; élnek-e még kedves feleségének szülei?“ „Anyja még él, még pedig nálam lakik“ „Élnek-e még gyermekei is a boldogult Olmitzennek?“ „Nem, anyósom egyetlen fiának felesége volt.“ „Akkor nagyon kérem, mutasson be engemet tisztelt anyósának, mert én annak adósa vagyok“.

„Mennyiben? Hogyan?“ kérdezém bámulva. Hát kérem alásan ez úgy történt, hogy én 48 előtt üzleti összeköttetésben állottam boldogult Olmitzennel; én akkor még fiatal ember voltam; jött a szabadságharcz és én, nem gondolva üzletemmel, kötelezettségeimmel beállottam a nagy-kállói önkéntes őrsereghez és küzdöttem egész a szomorú végig. Később bujdostam, idegen helyen üzletet kezdtem de odáig bizony még soh'sem jutottam, hogy azt a 400 forintot, melylyel a derék Olmitzennek adósa maradtam, visszafizethettem volna. Most azonban, hála Istennek, meglehetősen jól bírom magamat, hát gondoltam, utána járok a dolognak, hogy lelkiismeretemen könnyitsek; sokáig kérdezősködtem, míg meg tudtam, hogy uraságod egy Olmitzen leányt vett nőül. Most csak arra kérem vegye át tőlem a pénzt és ossza el a jogos örökösök között úgy, a hogy jónak találja!“

A derék férfiú kérve kért ugyan, hogy a dolgot valahogy nyilvánosságra ne hozzam, de én mégsem tehetem, hogy ezen a helyen elismerésemnek és bámulatomnak a nemes

irodalmát is ép oly buzgósággal, mint a milyennel ő az elnyomott s az ártatlanul üldözött zsidónak pártját fogja. Sacher-Masoch azért becsül meg, mert ismer, alaposan ismer bennünket. Ő felkereste a zsidók legkevesbbé intelligens elemeit, nevezetesen a lengyel és galicziai zsidókat s azokat tette tanulmánya tárgyává s ha külsőleg gyakran piszkosoknak és durváknak is találta őket, de annál tisztábbak, annál nemesebbek voltak bensőleg“. Végül a jeles írónak köszönetét fejezi ki a köi nevében, hogy kérelmüknek eleget tesz.

Igazi francia lelkelkesedéssel üdvözlék a nagyrabbi beszédjét, mely után a felolvasás kezdetét vevé.

„A zsidó sekták Galicziában“, ez volt czime a felolvasásnak, melynek bevezető részében a Chassidismusról szól, megemlíti annak alapítóját: Israel-Bal-Sem Tov-ot (röviden Best) és bevezeti hallgatóságát ennek történetébe és tauába. Felolvasó buzgó pártfogásába veszi az ugynevezett Chassidimeket, kimutatja, hogy ott oly körülmények uralkodnak, melyek a Chassidismust fontossá, sőt szükségessé teszik.

Minthogy a felolvasás a napokban a „Revue des études juive“ folyóiratában szóról-szóra fog megjelenni, most még csak röviden akarok megemlékezni felolvasásának második részéről, mely a Karaiták kal foglalkozik.

Felolvasó véleménye szerint Lengyelországban 40,000 Karaita lakik.

Ezután kiemelte a Karaiták ritka becsületességét, mely annyira jellemző, hogy hitelt kell adnunk felolvasó ama állításának, hogy négy század óta nem állítottott még Karaita törvényt élé.

Állításának igazolására a következő történetkét mondta el: 1846-ban a lengyel szabadságharcz kitörése előtt egy lengyel nemes, kinek nevét felolvasó felemlíté, ki e mozgalmakban jelentékeny szerepet játszott, feleségét Magyarországra küldé, hogy megkímélje őt a háboru borzalmainak látásától. Mielőtt a lengyel nemes, kinek kapitányi rangja volt, harciba ment volna, összes készpénzét vagy 80000 frtot hű szolgájának, a Karaita Abelnek, adta át azon megjegyzéssel, hogy ha ő elesnék a harciban, adná ezt át feleségének. A kapitány elvérzett, a szabadságharcznak vége lett. Az özvegy visszatérve bitokára romokat és pusztulást látott mindenütt. Keserves könyeit Abel száritáfel, ki asszonyának a 80000 frtot hiány nélkül adta vissza. Valódi benső öröm fogta el a hű cselédet, hogy becsületességét megőrizve sikerült ura asszonyának könyeit felszáritani. Büszkén és önérettel lelkében ment jó Abelünk péntek estve a templomba, melynek homlokzatán ez vala írva: Az én házam az egész emberiség háza.

Ezzel fejezé be az ünnepeit író érdekes felolvasását nem mulasztva el azonban, hogy a tisztelt antiszemitákat meg ne csipkedje humorának tűzével, satyrájának szellemes fullánkijával.

Mit mondjak még a felolvasásról?

Sikerült az minden ízében.

Ki nem hallotta azt a szünni nem akaró tapsvihart, azokat a „vive“ kiáltásokat, az még nem látott lelkesülő hallgatóságot, lelkesülő francziákat.

Igazán kellemes esténk volt.

Ö. V.

gondolkodásu férflu iránt, nevének megnevezésével, kifejezést ne adjak. Az ilyen ember napjainkban fehér holló és megérdemli, hogy nevét nyilvánosan említsék. Az illető Bereg-Rákoson lakik, neve Friedm an Benjám in.

Budapest, 1887 febr. 3.

Sebes Kálmán.

hivatalnok.

Gyöngyszemek a talmudból.

Főleg 7 tulajdonság az, mely megkülönbözteti a bölcs embert a butától: A bölcs nem előzi meg a nálánál bölcseségben és tapasztalatban nagyobbát, nem vág a más ember szavába, nem kapkodó feleletében, kérdése és válasza a dologhoz tartozik, az elsőhez először az utóbbihoz utóbb szól, a mit nem értett, arra azt mondja: nem értettem, az igazság előtt mindig meghajlik és nem restelli mondani: tévedtem. Mindennek ellenkezőjét találod a butánál.

*

A hivatal tiszteletére válik a férfinak; de az igazi férfi tiszteletére válik hivatalának.

*

Ne legyetek olyanok mint a cselédék, kik csak ajntalmazás reményében végzik szolgálatukat; cselekedjétek a jót magáért a jóért, még akkor is, ha bizton tudjátok, hogy érte jutalom nem jár.

*

A nemes tett legszebb jutalmát magában a nemes tettben találjátok meg.

*

„Megyek és kikérem feleségem tanácsát,” mondá egy híres talmudbeli bölcs, midőn nagy vállalatokra akarták rábirni.

*

Ha én nem cselekszem magamért, hát ki (cselekszik) érettem? és mi vagyok, ha csak magamért (cselekszem)? és ha most nem, hát mikor? (Nagy Hillel jelszava.)

*

Az asszony hivatása, gyermekeit nevelni, az asszony becsülete a házon belül van; tudós asszony csunyább a férfi dajkánál; a ki magát felesége által kitaratja, nem jön ember-számba.

*

A milyen fontos a te léted a városban, ép oly fontos a másíknak léte a mezőn. A ki szánt, vet és arat meg a ki gyapjuból ruhát készít ép oly szükséges szeme a társadalom lánczának, mint te, ki országot vezetsz és palotákat építesz.

*

Házastársad halálára számitasz? tudd meg, Isten látja gondolatodat, és a kit el akarsz temetni, eltemet majd tégedet.

*

A ki pénze miatt vesz feleséget, azt Isten parancsára az angyalok megkötözik és tüzes korbáccsal ütlegelik.

*

A ki családját gyalázza, saját magát gyalázza.

*

Hegy hegygyel nem találkozik; ember emberrel találkozik; csak a hegyek maradnak változatlan magasságban, de az ember szállhat magasabbra, sülyedhet mélyebbre. (Ne mondd, ezzel az emberrel úgy sem fogok többé találkozni, mit törődöm hát, milyen véleménye van felőlem, vagy: miért tegyek vele jót, holott viszonyszolgálatot nekem úgy sem tehet?)

Tiszteled, hizelepsz neki haszonlesésből? biztosítalak; szégyenteljesen fogsz elbocsájtatni.

*

Tűz és víz nem pusztít oly irtóztatóan, mint a hamis eskü: A hol nem szent többé az eskü sem, ott rothadt a társadalom és elébb-utóbb alapostul felfordul.

Talmudista.

A Rothschild-család családiháza M. melletti Frankfurtban.

A régi frankfurti zsidó-utcza eltűnt a föld színéről, az egyetlen ház, mely belőle az utókorra maradt — a Rothschildoké.

A ki a frankfurti zsidó-utczán haladt végig, azt bizony nem valami kellemes érzések lepték meg. Szűk egy utcza volt ez, melybe a napsugár is csak úgy kéredzhetett bele, mert mindkét oldalról négy vagy öt emeletes házak szegélyezték. A mult században ebbe az egyetlen utczába volt belegyömöszölve a frankfurti nagy számu zsidóközség; ha úgy elszaporodott volna is, mint a csillagok az égen, még akkor sem küldhette volna a városba lakni egyetlen tagját sem. Reggel és este még a kapuit is elzártak, részben a zsidók védelmére, részben pedig, hogy a bennelakókat elzárják a szabad birodalmi város egyéb lakóitól.

A Rothschild-család családiháza, mint a zsidó-utcza többi házai is, a mult század elejéről való. 1711-ben ropant tűzvész ütött ki ebben az utczában, mely minden házat porrá égetett, úgy hogy egészen újra kellett kezdeni az építkezést. Frankfurtban akkortájt a híres Koh en Naphtali volt a rabbi, a ki mint talmudista és kabalista világraszóló nevet vivott ki magának. Erre a rabbira ráfogták, hogy egy szerencsétlen tévedésével ő tette a tűzvészt olyan borzasztóvá: azt mondták ugyanis, hogy a tűz fékezésére, a helyett hogy a jégeső angyalához fordult volna, a tűz-angyalát hitta segítségül, mivel megtévedt. Ezt a vádat olyan határozottsággal állították, hogy a törvényszék börtönre vetette és csak akkor helyezte szabadlábra, midőn ünnepélyesen megesküdtött, hogy a dologból szó sem igaz. Ezután elhagyta Frankfurtot, hogy a szent földre vándoroljon; de utközben meghalt. Konstantinápolyban alussza örök álmát.

A zsidó-utcza sötét és szűk hazaiban, sok nagynevű ember, számtalan nemes és erényes nő látta meg a napvilágot. Csak a híres, nagy tudományu A d l e r Náthán rabbit és annak nem kevésbé híres tanítványát Bing Ábrahám rabbit, ki később Würzburgban volt rabbi és Sofer Mózes, a későbbi pozsonyi papot, Scheuer Tewle rabbit, a későbbi mainzi rabbit s ennek fiait, Mihály rabbit, a későbbi müncheni rabbit és Herz rabbit, ki utóbb Mainzba került rabbinak — említjük; más nagyjaink, mint Josua rabbi, a „Pné jhusue“ hirneves szerzője és Horovitz Pinkás rabbi, életök legnagyobb részét tanulva és munkálkodva itt töltötték el.

1743-ban született ebben az említett házban egy fiu, ki nevét az egész világ előtt ismertté tette. Körülmetéléső-

nél Mayer melléknevet kapott, és az akkori szokás szerint atyja nevét is felvevén Mayer Anselmnek nevezte magát; később a szülők házán volt vörös pajzs arra indította őt, hogy a „Rothschild“ nevet is felvegye. A fiut vallásos szülei komoly talmudtanuláshoz fogták, amit a fürthi és hannoveri főiskolákon is folytatott.

Hazatérvén pénzváltó intézetet nyitott és nem sokára egybekelt egy fiatal frankfurti, a Schnapper családból származó lánnyal, kinek Gutle vagy Gudula volt a neve. Az ifju pénzváltó számára szakképzettsége, törhetetlen becsülete megszerezték az akkori hessen-casseli tartománygróf bizalmát, a ki pénzügyi megbizottjává is kinevezte.

Midőn Napoleon a tartomány gróftól kiüzte birtokából, ez egész vagyonát frankfurti pénzügyi megbizottjára bizta. Rothschild a beléje vetett bizalomnak annyira megfelelt, hogy egy zsákmányszedés alkalmával saját vagyonát adta martalékul, hogy sem fejedelmi barátjéban essék kár.

Nem lehet feladatunk a Rothschild ház megalapítójának életrajzát megírunk; csak egyetlen szép tulajdonságára kívánjuk felhívni a figyelmet. Üzleti ügyekben egyszer Cassel felé lovagolt. Utközben egy kis helyiségben megpihent, s míg a korcsmában lovát abrakoltatták, kiment az utcára, melyben egy ház előtt nagy tömeget látott. A kíváncsiság odavezette és megtudta, hogy egy szegény embernek háza, üzlete s minden jószága dobra kerül. Az apa, az anya s a gyerekek a ház előtt sirtak s kezeiket tördelték. Mayer Anselm ott maradt az árverésen s megvette a házat, a raktárt, butort, fehérneműt, ágyruhát 1705 talléron s rögtön ki is fizette az árát. Azután odament az előtte egészen ismeretlen emberhez és így szólt: „Én önnek adok mindent, mit megvettem“! Erre gyorsan a korcsmába ment, lovára ült s elvágtatott, hogy a hálálkodóktól megszabaduljon. Mikor ez megtörtént, akkor Mayer Anselm még nem volt olyan tulgazdag ember, hogy az 1705 tallér ne tett volna nála számot.

Mayer Anselmnek 12 gyermeke volt, 5 fia és 7 leánya. Fiai mind híres emberrekké váltak. Az osztrák császár őket és utódaikat is bárói rangra emelte. A legidősb Anselm vagy Anselm rabbi, a frankfurti ház élére állt. Nagy kort ért el, midőn 1855-ben meghalt; szülővárosára és környékére gazdag alapítványokat hagyott. — A második fiu, Salamon a bécsi nagy ház megalapítója lett, melynek élén jelenleg unokája áll. — A harmadik fiu, Náthán Londonban telepedett meg és Cohn báró leányát vette nőül, Montefiore Judith, lady, nővérét. A londoni nagy ház jelenlegi vezetője unokája, Nathaniel, a kit a királynő nem rég nevezett ki a főrendiház tagjává. — A negyedik fiu, Károly, nejével, Dorottyával (szül. Herz) Nápolyba ment. Az ottan alapított házat nem sokára beszűntette a család, mivel Károly fiai a frankfurti ház tagjaivá lettek, melynek élén jelenleg Rothschild Vilmos br. áll. — A legfiatabb fiu, James, egyszersmind veje Salamon bátyjának, a párisi nagyház alapította meg, melyet jelenleg fiai vezetnek.

Gudula asszony még megérte fiai dicsőségét. De bárha fiainak pompás palotái voltak, nem tudta magát elszánni arra, hogy a zsidó-utcai családi házat, elhagyja mignem

1849-ben, 98 éves korában, örök nyugalomra kellett mennie.

Az eredeti alakjában újra felépített ház kettős ház, melynek csak bal fele volt Rothschildék eredeti lakóhelye. A földszinten olyan félsötét folyosó volt, mely konyha gyanánt is szolgált, míg az udvar felől Mayer Anselm dolgozó szobája volt. Jelenleg ebben zsinagógát rendeztek be. Az első emeleten van a Gudula asszony butoraival berendezett lakó-szoba, mely nagyon egyszerűnek látszik. Az udvar felől van a sátor. A Rothschild család azon volt, hogy a ház butorzata lehetőleg olyan mód legyen elkészítve, mint eredetileg volt, hogy ezáltal a hajdani házasság hú képét és művelődés történeti emlékeket őrizzenek meg. A ház taca-deját az utcza kiszélesítése miatt néhány méterrel hátrább kellett vinni, de azért egészen úgy építették meg, mint eredetileg volt. A földszint vörös homokkőből van építve, s ezen van a jellemző faalkotmány. Figyelemreméltó rajta a kapuivezet szépen kovácsolt rácsozata.

A házban jelenleg a Rothschild háznak azon hivatalnok lakik, ki a család nagyon kiterjedt jótékonyági ügyeit vezeti.

M. J.

H I R E K.

— **Népesedési mozgalom.** Január 23-ától 29-éig a pesti izr. nagy hitközség kebelében született 62 gyermek, 35 fiú, 27 leány; ezek közül törvényes 52, törvénytelen 10. Halálozás előfordult 35, 9 férfi és 16 nő, ezek közt 5 éven alóli gyermek 17. Esketés volt 7.

— **Nagyváradról** írják nekünk, hogy a f. hó 1-én megejtett törvényhatósági biz. tag választáson Fuchs Mórt, az orth. hitközség főrabiját választották meg 37 szavazattal két ellenjelöltjével szemben.

— **Dr. Rosenberg Sándor** aradi főrabbi az arad-vidéki tantestületnek Arad város iskolaszékéhez az erkölcs-tan tanítás ügyében beterjesztett memorandumának tárgyalása alkalmából igen szép nyilatkozatot tett. Az arad-vidéki tantestület ugyanis azt kívánja, hogy az erkölcs-tan tanítását különítsék el a vallástantól s minden tanuló felekezeti különbség nélkül együttesen tanulja. Szóló a tantestület munkálatairól meleg hangon emlékezett meg. Mint lelkész nem félti, ha az ő hitsorsosainak gyermekei az erkölcs-tan ugyanazon tanítótól tanulják, ki őket a világi tantárgyakra is oktatja, sőt üdvösnek találja, mert csak így képzei, hogy azok az előítéletek, melyekkel a közönség nagy része az izraelita vallással szemben saturálva van, idővel elosz-lathatók lesznek. Ha az erkölcs-tan közösen tanítatik, akkor a mostani nemzedék egykor a mostani közhiedelem-mel szemben azt fogja hirdetni, hogy **J e h e t a z e m b e r e k v a l l á s a k ü l ö n b ö z ő, d e e r k ö l c s e c s a k e g y, c s a k a z l e h e t: j ó t t e n n i, h a s z n á l n i a z e m b e r i s é g n e k é s a h a z á n a k.** A lelkes beszédet az iskolaszék megéljenezte.

— **Mezei Ernő,** lapunk kitünő munkatársa, Debreczenben febr. 2-án, az ottani felolvasó-kör meghívása folytán „Korunk ideáljai“ czímen rendkívül jól sikerült felolvasást tartott. A városi tanács-teremben mintegy 500 főnyi díszes közönség szorongott, hogy élvezhesse a felolvasó igen érdekes fejtegetéseit. A felolvasást a jelenvoltak zajosan megéljenezték.

— **A veszprémi Chewra Kadisa** f. évi január 30-án tartotta rendes évi közgyűlését Rothauser M. Sámuel elnökölete alatt. A napirend egyik legérdekesebb tárgyát

képezte az egyesületnek mult évben kifejtett működéséről szóló jelentés, melyet Baum Fülöp, a Chevra Kadisa titkára szerkesztett és olvasott fel. A jelentésből kiemelendőnek véljük azon tényt, mely szerint a veszprémi Chevra Kadisa az 1886. évben „szegények közt kiosztott adományok” és „szegény betegek számára beszerzett gyógyszerek” címén 626 frt. 47 krt fordított a szükség és nyomor enyhítésére. Ha tekintetbe vesszük hogy az általános üzleti pangás folytán a veszprémi zsidók jólléte néhány év óta észrevehetően hanyatlott, és hogy a Chevra Kadisa a kedvezőtlen viszonyok és tetemes jótékony célra fordított kiadások dacára alaptökéjét 301 frt. 02 krral nagyobbította: el kell ismernünk, hogy a zsidó jótékony egyesülettel szemben nem szűkmarku — és csak helyeselhetjük az évi jelentés következő zárszavait: „A tiszta emberszeretet nevében kérjük önöket, t. tagtársainkat, ne vonják meg b. támogatásukat egyesületünktől jövőben sem, és a Chevra Kadisa, felekezettünk, eme régi időben plántált, de még mindig teljes erőben viruló fája, a szegények és szűkölködők számára mindig nagyobb mérvben érleli majd áldását — és vigaszt nyújtó áldását.”

— **Vácson** az izr st. qu. hitközség jan. hó 23-án választotta meg tisztviselőit. A választás, melyet Reiser Béla ügyvéd, mint választási elnök az alapszabályok értelmében vezetett, a tagoknak élénk részvétele mellett folyt le. Megválasztották hitközségi elnökké: Goldberg Guttmant, alelnökké: Weiner Ignázt és iskolaszéki elnökké: Reiser Lászlót.

— **A török-szt.-miklósi izr. nőegylet** jan. hó 23-án tartotta sikerült tánczvigalmát. Zeisler Ignáczné, elnököt a rendezőség pompás csokorral lepte meg. A vigalom kiválóan kiviradtig tartott. A négyeseket vagy 60 pár tánczolta. Az anyagi haszon sem hiányzott, mert a nőegylet tőkéje 116 frt 89 krral szaporodott.

— **A losonczyi és l.-tugári izr. st. qu. hitközség** jan. hó 23-án választó közgyűlést tartott. A hitközség elnökévé titkos szavazás útján egyhangulag ismét Szommer Náthán választották meg három évre.

— **Eszék zsidó lakossága** felhívást bocsát közre, melyben a hitsorsosokat egy Eszéken felállítandó népkönyha alapítására, illetve felsegélésére szólítja fel.

— **Zsidó bíró.** Nemes-Dömölkön (Vas megyében) mult hó 30-án Grünfeld Mór egyhangulag bírónak választották. Vas megyében tudunkkal egy másik zsidó bíró is van Baltavár községében. Ez pedig ott van Istóczy Győző kerületében. Mayer Józsefnek hívják a derék férfit, kit a községbeliek dehogy cserélnének fel kerületük képviselőjével.

— **Dóczy Lajost**, a Kisfaludy társaság legutóbbi tagválasztó gyűlésén a legtöbb (18) szavazattal taggá választották. Régen megérdemelt kiüntetését nyerte el ezáltal kitünő drámairó hitsorsosunk.

— **Egy rendkívüli zsidó nő** haláláról értesítenek bennünket. Liebermann Kálmán, a kassai főrabbi neje, szül. Rösenthal Mari, mult hó 30-án, 46 éves korában, szivszélhűdésben hirtelen meghalt. Az elhunyt tudunkkal az egyedüli zsidó nő volt Magyarországon, ki nem mindennapi klasszikus műveltsége mellett (a magyar és német nyelven kívül beszélt francziául, angolul és latinul) behatóan ismerte a zsidó irodalmat, értett és irt héberül, sőt jártas volt a talmudban is. De az elhunytat a legszebb női erények is ékesítették. Angyala volt a szegényeknek és szűkölködőknek, Máté-Szalkán megalapította a nőegyletet és a leányiskolát és Kassán is, hova férje, mult évben meghivatott jóságának mély nyomai maradnak hátra. Férjének több volt mint feleség; támasza, tanácsadója volt. Szerette és tisztelte mindenki, kinek alkalmá volt nyájasságát, ember-

baratságát megismerni. Temetése (31-én) rendkívüli részvét mellett ment végbe. Dr. Austerlitz, eperjesi főrabbi, tartotta a megható gyászbeszédet. „Sirt ott még a kő is” írja a „Kassai Szemle”, „hisz a ki ismerte a drága halottat, osztotta azt a nagy fájdalmat, mely annyi keblet sivárrá tett.”

— **A Wahrmann Mór** nevét viselő jótékonyági egyesület Pápán a mult hó 26-án tartott közgyűlésen az Egyenlőség szerkesztőjét „tekintettel a zsidóság körül szerzett kiváló érdemeire,” így hangzik az e héten beküldött diszokmány, az egyesület disztagjává választotta. A megtisztelt ezen az uton is őszinte köszönötet mond e kitüntetésért.

— **Az antiszemita képviselők közül Veres** szemére hányta a zsidóknak, hogy a magyar kulturáért, különösen az erdélyi magyar közm. egyesületért mit sem tettek. Eme állítást megdöntő adatokkal egyre-másra keresik fel lapunkat. Így kaptunk, hogy többet ne említsünk, é p p e n C z e g l é d r ö l egy adatot, hogy az ottani zsidó hitközség 1885 év végével az E. M. K. E. részére egy perselyt helyezett el a templomban s az így összegyűlt pénzüsszeget, 41 frt. 36 krt. a mult év havában rendeltetési helyére, Kolozsvárra juttatta, melyet, mint első évi gyűjtést, 15570 sz. a. kelt elismervénnyel nyugtáztak is. Jó volna, ha antiszemita képviselőink gondolkoznának is!

— **A szucsányi izr. népiskola** tantestülete f. hó 23-án az ottani Fraenkl-féle teremben sikerült színelőadást tartott. Ez elemi iskolás gyerekek 2 magyar és 1 német színdarabkát igen jól interpretáltak, a mi főképpen Wiener Jakab, igazgató és Rieszer, tanító érdeme. Febr. 12-én új színi előadást rendeznek.

— **Az izr. tanítóképző intézet ifjúsága** február 2-án szépen sikerült Eötvös-ünnepet rendezett. Az ünnepélyt az intézet dalárdája nyitotta meg a „szózat” elénkelésével, ezután Balog Ármán tanár szólott, utána Hoch József növendék fejtegeté szépen Eötvös érdemeit a cultura és tanügy terén. Bernhard József szintén Eötvös emlékét méltatta. A szép ünnepélyt, melyen a tanári kar teljes számmal jelent meg, Steinhardt és Bacher növendékek szavallata zárta be.

— **A jászberényi zsinagógára** kiirt pályázaton tizenöt pályázó közül Kovács Károly m. államvasuti mérnök terve nyerte meg a pályadíjat.

— **Pozsonyban** — mint nekünk írják — a csak másfél évvel ezelőtt megalakult zsidó kereskedelmi iskola, melyben délelőtt a szaktantárgyakkal, délután pedig kizárólag vallásunk tételeivel foglalkoznak, olyan látogatottságnak örvend, hogy jelenleg a megalakuláskor volt 13 tanulóival szemben 70-et mondhat magáénak. Ennek folytán a pozsonyi orth. hitközség el is határozta, hogy az iskola számára egy a tavasszal építendő épületben külön helyiséget rendeztet be s lehetőleg előkészítő osztályokul 4 osztályu zsidó polgáriiskolát állíttat fel. Az iskola ilyen felvirágzásának annál jobban örülünk, mert annak létesítésén szerkesztőnk is, a „Pester Jüd. Zeitung”-ban, hathatósan munkált.

— **Hirsch báró**, a jótékonyágáról híres philanthrop, a chyrowi tűzkárosultak felsegélésére 1000 forintot adományozott.

— **Károly Lajos** főherczeg, fels. királyunk testvére, fiával, Ferdinánddal együtt meglátogatta jan. 31-én Sonenthalt, hitsorsosunkat, a Burg kitünő művészet s vagy másfél óra hosszat időzött nála.

— **Dr. Wolffberg**, a bonni egyetemen a közegészségtan jeles magántanára, kerületi physikussá neveztetett ki.

— **A Schulze-féle** antiszemita kiadó-könyvkereskedés, mely az internacionális bányuságokat kolportálta, kény-

telen volt. hypothekájá kulcsát beadni, s most már kénytelen lesz a saját kiadványait, melyek a zsidók ellen vannak intézve, bevenni. Vagy talán már elébb bevett belőlük valamit, hogy ilyen rosszra fordult az állapota?!

— **Dr. Oppenheim**, a berlini egyetem orvosi facultásán jelesen működő tanársegéd, a napokban egyetemi tanárrá neveztetett ki. Kineveztetését nagyban segítette elő nemrég megjelent muakája, mely „az ijedség hatása az idegrendszerre“ czimet viseli.

— **A Todesco-család**, mint nekünk írják, Nagy Vázaszonyban (Veszprém m.) 1000 frtot osztatott ki a szegények között felekezeti különbség nélkül.

— **A Schönerer Pattai** féle consortium, mint Bécsből írják, mozogni kezd. A tisztelt urak ugyanis azon dolgoznak, hogy az Észak-Amerikában néhány évvel ezelőtt megbukott s a khinaiak ellen irányuló törvényjavaslatot „Antiszemita törvények“ czimen a „reichsrath“hoz benyújtásuk elfogadás végett. Tudják ugyan, hogy a „reichsrath“ nem szorul Schönerer Pattai-ék bölcsességére, mégis, hogy bölcsességüknek nagyobb firmát szerezzenek e tisztelt urak, hát a gráci tartománygyűlésben is fogtak magukhoz hasonló 20 embert és az alsó ausztriai képviselők közül is megnyertek 19-et; sőt nyakukba akasztották a dobot is, hogy a parasztság körében is híveket szerezzenek „humanus“ eszméjüknek. Mind a mellett erős a hitünk, hogy mit sem szereznek ezáltal.

— **A colbergi zsidó jótékonygyógyintézetben**, mely az elmúlt évben június 1-től szeptember 29-ig működött 189-en gyógykelettek, köztük 104 teljesen vagyontalan (45 tizennégy éven aluli gyermek).

— **A mellbetegek ingyenes ápolásának egyesülete** most adta ki XV. évi értesítőjét, melyből az tűnik ki, hogy ámbár az egyesület zsidó eredetű, azonban mégis felekezeti különbség nélkül gyakorolja jótékonyágának magasztos feladatát. Így a tavaly ápolt 58 beteg között 8 róm. kath. és több más vallásu is fordul elő. Az értesítőben végre hálás köszönet adatik Dr. Reis Ferencznek, az egyesület főorvosának s mindama emberbarátnak, kik az egyesületet nemes feladata teljesítésében támogatták.

— **A gróf Cavour** emlékére évenként megtartott requiemnél az idén Robilant gróf külügyminisztert hitsorsosunk, Artom Izsák senator fogja képviselni.

— **A bécsi statisztika évkönyvből** a következőket vesszük át: Aróm. kath. egyház a lefolyt évben 314 hívőt veszített, kik közül 117 protentánssá, 35 zsidó vá lett, 188 pedig felekezetnélkülinek vallá magát. A zsidó egyház ellenben 232 hívőt veszített el, kik közül 129 katolikussá, 20 protestánssá és 76 felekezetnélkülivé lett. Egy zsidó anabaptistává lett.

A Smyrnában nem rég megejtett hivatalos népszámlálásból kitünik, hogy ezen városban 88,000 mohamedán, 40,000 görög és 17,000 zsidó vallásu lakik. 1800-an az osztr. magyar monarchiából valók.

— **Schönerer dr. Bloch dr.-t** minden áron zsidó martyrrá akarja tenni. Schönerer barátunk (!) minden szelmalmot ellenségnek néz, mint Don Quijotte, de Bloch dr. osztr. képviselő hitsorsosunk, rendesen a szeme közé vágja az igazságot. Így történt a napokban is. Schönerer dr. az „Izr. All.“-ról egy csomó rágalmat eresztett szélnek csalhatatlan lapjában az „Unferfälschte Deutsche Worte“-ben. De Bloch dr. rámutatott tisztelt barátunk (!) ló lábaira, egy czáfoló cikkben, melyet így fejezett be: „Schönerer ur ön hazudik“. Ezért a négy szóért aztán csalhatatlan barátunk sajtó pert indított hitsorsosunk ellen; ám mire a pör megoldásához ér, valószínűleg követi a nagy elődjét, Rohlingot; a ki iljen esetben már egyszer azt tartotta: „szégyen a futás, de hasznos!“

— **Bécsből** egy antiszemita stikli lefolyásáról értesítenek bennünket. Olvasóink talán még nem feledték el, hogy **Grienzing**, Bécs egyik elővárosában hitsorsosunkat, **Wilhelmet** és zsidó hitre tért nejét a mult évben egy antiszemita banda, köztük a német Verhovay, **Hollomai** insultálták sőt annyira elagyabugyálták, hogy két hétig megfeküdték az ágyat. F hó 15-én tárgyalták az ügyet. Mivel azonban egyik tanu féltvén a bőrét írásbeli vallomásában mindent tagadott, s mivel a jelen volt tanuk természetesen mindent a távollevőre kentek, hát „terhelő körülmények hiában“ felmentették a középkori lovagokat. Tiszteljük a törvényszéket.

— **Bajorországban**, mint már jeleztük is, a zsidó tanulóknak szombat és ünnepnapon az iskolalátogatás kötelezettsége alól való felmentése ügyében beadott kérvényre a zsidók már megkapták az engedélyező leiratot, mely szóról szóra így hangzik: München, 1887 január 19-én. Kir-Bajor állam belügyminiszterium templom és iskola ügy tárgyában. A zsidó tanulók felmentése szombat és ünnepnapokon az iskola kötelezettsége alól. A királyság több rabbijának kérelmére alulírott kir. állam-miniszterium indítatva érzi magát, hogy az egyes esetekben már gyakran megadott engedélyt általános rendeletté tegye, s az izr. tanulókat a szombat és izr. ünnepnapokon a humanistikus és technikus középiskolákban az iskolalátogatás kötelezettsége alól felmentse, amennyiben erre nézve azok szülői, vagy azoknak helyettesítői az illető kir. igazgatói hivatalokban külön ajánlatot tesznek. Az illetők azonban figyelmeztetendők, hogy az ezen napokon végzett tananyag átismétlésének helye nincs, és hogy ennél fogva az izr. tanulók tanulmányikban ily módon ejtett hézagokat maguk töltsék ki. **Lutz** br. dr. A humanisticus gymnasiumok és reáliskolák igazgatóságainak továbbá az iskolák latiniskolák főigazgatóságának.

— **Rómában** jan 15-én délután 1 órakor ünnepélyesen nyitották meg a rabbisemináriumot. Hogy a számos meghívott előkelőséget illően fogadhasák az ünnepélyt a nagy templomban tartották meg, melyen a kormányt az igazságügyminiszter és Taiani pécsetőr irodavezetőjével együtt képviselték. Az ünnepélyt **Alatri Sámuel**, a zsidó hitközség elnöke nyitotta meg pompás beszéddel, melyben kiemelte a zsidók és az italiai zsidó tudományosságra nézve e fontos napot; felszólította egyuttal, Itália többi izr. hitközségét is hogy vállalatukat támogassa. Mivel Rómában még nincs főrabbi, hát a kántor lépett a frigszekrény elé s forró imát mondott az uralkodó házért, a kormány- és hazaért. Azután a seminárium 2 tanárja **Sonni** rabbi és **Ehrenreich** M. dr léptek a tribünre s kifejtették az intézet czélját és működésének irányát. Végül a mostanig fennállt **Jeschibah** 5 tanítványát rabbivá avatták fel.

— **A római akademia** **Luzati Luigi** jeles képviselőt, felekezetünk buzgó tagját, bizta meg a nemrég elhalálozott **Minghetti** Marco miniszter fölötti emlékbeszéd megtartásával.

— **Németországban az antiszemitizmus** úgy látszik lekerül a világ szinpadáról, a főbb szereplők egyenként tűnnek el a kulisszák mögött s csak néhány szinfallhasogató mulattatja még a karzatot. **Stöckert**, a hős komikust a mostani választásoknál nem is kandidáltak, mert **Richternek** a minap Berlinben előadott kritikája sulya alatt a haszontalan színészek közé degradáltak. Az antiszemita színház könyvtára, a **Schulze**-féle könyvkereskedés is dobrakerül, — szegény színészek miből játszanak majd? Talán beállanak mindannyian „**Paprika Jancsinak**“!

— **Az „All. Jsr.“** hálás köszönetét küldi a magyar zsidóknak, hogy az egyesületet galíciai cultur-munkájában támogatták.

— **A sultán Camondo Mózes** grófot, hitsorsosunkat, a Medsidje-rend főtitstjévé nevezte ki.

— **A másik.** Drumont & Comp. Morpin és Flammarion könyvkiadók is érzik, hogy szorít a csizma és egyre-másra a törvényszék nyakára járnak, hogy az ellenök indított perben tolják hátrább a végtárgyalást, míg a védelmükhöz szükséges anyagot összegyűjtik. A francia törvényszék nagylelkű s udvariasságánál fogva már kétszer is engedett kérésüknek, hogy a világhírű urak tovább drukkolhassanak. A pör ennél fogva körülbelül husvét felé kerül csak végtárgyalásra.

— **A párisi városi tanács** 80 tagja közül, kik 4000 franc tisztelet-dijra tarthatnak igényt, egy lemondott e tiszteletdíjról és ez L é v e n N. a párisi izr. „Consistorium“ rendes és az „Alliance Jsraelite“ közp. választmányának tagja.

— **A new-yorki** „United Hebrew Charties“ folyóirat szerint a lefolyt évben 12431 zsidó részesült 10700 L-nyi segélyben. 682 orosz zsidót — saját kívánságukra — hazájukba segítettek vissza. —

— **Cairóban** a szabadkőművesek „Maimonides“ című páholyt alapítottak.

— **Lembergben** dr. Rappaport, dr. Goldmann és dr. Fruchtmann képviselők kezdeményezésére a nemrég elhunyt dr. Zucker társuk emlékére alapítvány létesített, melyhez Sanguszko herceg, Zalesky lovag, helytartó, gróf Potocky Alfréd, Sapieha herceg és még többen is jelentékeny összeggel járultak.

— **Berlinben** a legutóbbi kitüntetések adományozásánál következő hitsorsosaink részesültek ilyenekben: dr. M a k o w e r, igazságügyi tanácsos, a vörös-sas rendjellel, B l e i c h r ö d e r keresk. titkos tanácsos a korona-rend csillagjával és M e y e r Fülöp a korona rendjellel tüntetettek ki. Ezzel kapcsolatban azt is felemlítjük, hogy B e h r e n d Mór, papirgyáros s Bismarck herceg szállítója, keresk. tanácsossá neveztetett ki.

— **A bolognai egyetem** jeles könyvtárnoka Modona L. (hitsorsosunk) által szerkesztett zsidó kéziratokat tartalmazó nagy képes katalógus államköltségen fog kinyomatni.

— **A páduai hatóság** elhatározá, hogy az elhunyt M o r p u r g o Emilio mellsobrát disztermükben felállítják.

— **Az algiri zsidók** száma a legújabb népszámlálás szerint 42.595, tehát 6932-vel több, mint 1881-ben volt.

— **New-Yorkban** a napokban L e v y Dávid, az Egyesült-Államok volt senatora, a floridai congressus volt tagja, hunyt el, ki egyenes utóda volt Mustafa Yslefnek, a marokkoi nagyvezérnek, ki a mohamedán vallásról a zsidóra tért át.

— **Keleten,** nevezetesen Arabiában és vidékén a tudományos nyelvek közt tudvalevőleg a héber nyelv is jelentékeny helyet foglal el. Igy csak nemrégiben is 2 héber nyelvű tudományos munka jelent meg, és pedig: Geografiai dolgozatok, írta K a h a n e Hillel, a botuschan zsidó-iskola igazgatója; a másik pedig egy Miezes Fábán tollából megjelent héber nyelvű philosophia, mely a „Karath Hophilosophie“ címet viseli.

IRODALOM.

A középkori zsidók a kulturharcban*)

A zsidók tagadhatatlan a legcsodálatraméltóbb nép. Már maga az a körülmény, hogy, mint nép, majd két

*) Kivonat szerzőnek hason című nagyobb művéből.

ezred éven át a pogányok, perzsák, mohamedánok és keresztények részéről a legnagyobb és legvéresebb üldözéseknek volt kitéve és mostanig mégis nemcsak szelleme eredeti jellegét őrizte meg híven, hanem egyre-másra terjeszkedik és kedvező körülmények között bármily éghajlat alatt is jobban szaporodik, mint akármelyik más nép, történetük komoly és gondolkodó szemléletére nézve a legérdekesebb feladatok egyikévé teszi. Egész Európának volt középkora, meg volt vadságának, szellemi és erkölcsi hanyatlásának kora, melynél szomorubb nem is képzelhető, egyedül a zsidók képeznek ez alól kivételt. Szét szorításuk és elnyomatásuk daczára, mi által gyakran legközönségesebb emberi jogaitól, sőt létjoguktól is meg lettek fosztva, egész a középkor végeig szellemileg egyre fejlődtek, megőrizték és átadták az erkölcsiség és szellemi élet alapköveit a többi népnek. Szellemileg nemes természetek módjára botlottak, ha létüket tulságosan megkönnyítette néhány szerencsés pillanat; de minden kellemetlenség, minden nyomor, mely csak félig-meddig emberhez illő életmódot biztosított nekik, csak azt eredményezte, hogy nemesebbé lettek, hogy magasabb szellemi és erkölcsi erőfeszítéshez nyertek erőt!

Az assyrok és babyloniaiak által elpusztított zsidó tartományok arra ösztönözték őket, hogy szellemi létet teremtsenek maguknak. A mi elmúlt szellemi életükben fenntartott és szent volt: Mózes, Zsoltárok és a Proféták, melyek nagy részét magukévá tették egész a mai napig a keresztények is, és még sok más kincset mind egyesítették. A zsidók a nyert kincseket életmódjukban adták vissza. Istenbe fektetett törhetlen bizalom és erkölcsös tettük, amik rájuk nézve kötelességszerűek, adta nekik ez erős enthusiasmust, melylyel ez a kis nemzet majd egy évszázadon keresztül viselt harcot a római birodalomóriás ellen, mely ellenök nagyobb erőfeszítést volt kénytelen kifejteni, mint bármily nagy, más nemzet ellen. A zsidóknak tanusított hősiessége úgy a M a k k a b ä u s o k közt mint a harcban, mely Titus idejében Jeruzsálem elpusztításával végződött, továbbá a B a r K o c h b a alatt a két évig tartó kétségbeesett küzdelemben, és midőn B e l i s á r r a l szemben később Nápolyt védelmezték s a frankok**) ellen megvédték a pyrenei szorosokat, a legnagyobb hősök mellé, kikről a történelem regél, állítja őket. A roppant phisikai erő megtörte e népet, a nemzet, mint ilyen elpusztult, a nép szét-szóródott az egész világban Khinától és Indiától kezdve A f r i k á b a n és Európa-ban az akkor ismert világrész nyugoti részének legszélső pontjáig. De a nép egy nép maradt, mindig és minden tagja között fenntartotta a folytonos összeköttetést és mindig erkölcsi meg szellemi létének tovább képzésében ismerte fel azt a központot, mely mindnyájukat összekötötte.

A zsidóság szellemi kifejlődését leginkább az i s k o l á k segítették elő, miket minden nagyobb városban már időszámításunk előtt is S a l o m e A l e x a n d r a (79-70)

**) S. Salvador, Histoire de la Domination Romaine en Judee et de la Ruine de Jérusalem 2 Tom. Concilium toletanm.. XVIII.

idejében Simon ben Setach a 16 éves ifjak számára írás és jogtudás megtanulása végett (és pedig iskola kötelezettség mellett) nyitott. Jeruzsálemben és Judäa más városaiban, valamint Egyiptomban Alexandriában már akkortájt volt egyes nevesebb írás tudóknak nyilvános iskolájuk. A zsidóságnál az ifjuság taníttatása legelső kötelesség volt; erre a célra tett adományokat nagyobb érdemül rották fel, mint a zsinagóga számára tetteket. Hillel legjobb tanítványa, Jochanan ben Sakka, bölcsen felismervén a jövőt, a megostromlott Jeruzsálemből kiosont Vespasianhoz és egy Janeben (Fomina) alapítandó iskola számára engedélyt eszközölt ki tőle. Ez kezdete volt az intézetek egész sorozatának, melyek lassankint minden országra kiterjeszkedtek s közülök több nemcsak híressé lett tudományosságánál fogva, hanem a keresztény akadémiák alapjául is szolgált. Ezután iskolákat állították Lyddában, Bekiinben, később Nisibiben és Nehardeában; a Bar-Kochba-féle lázadás után Akiba tanítványai az uschaitanintézetet alapították és később létesült a sephorisi iskola is. Spanyolország Franciaország és Italia minden nagyobb helységében gyors egymásutánban létesültek az iskolák, tanuló termek és akadémiák, melyek közül sok nemsokára olyan hírnevre tett szert, hogy keresztények sőt papok is, kiknek szellemi kiképzetésükhöz az alkalom csaknem teljesen hiányzott, szívesen látogatták. Ugyanekkor épültek zsidó iskolák az arabok uralkodása alatt Bagdadban, Kairoanban (Afrika északi részén) és Neruban (Chorassanban.) Spanyolországban a Toledo-i, granadai, kordovai iskolák, Franciaországban a luneli, besiersi, beauciaini és narbonni iskolák, Olaszországban a modenai, mantuai, paduai, genuai, nápolyi, amalfi, beneventi és római iskolák, ugy szintén virágoztak számtalan más városban is. A montpellier-i orvosi tanintézet alapját a zsidók vetették meg, és a salernitani iskolák alapításánál is különös tevékenységet fejtettek ki.

Jóval időszámításunk előtt és különösen Alexandriában sok zsidó beszélt zsidó és görög nyelven, a rómaiak idejében ehhez járult még a latin nyelv is. A középkorban a zsidók között, csak kevesen, azok is alsóbb osztályokból valók voltak, kik legalább két nyelvet ne beszéltek volna, és sok olyan férfi neve van feljegyezve, kik 5—7 nyelvet tökéletesen beszéltek. Nyelvtudományuk kifejlődését természetesen az mozdította elő, hogy szétszórásukban olyan sokféle nyelvet beszélő népek között voltak kénytelenek élni. De ennél még sokkal fontosabb az az erkölcsös komolyság, melylyel ethikai és vallásos meggyőződésükön csüngtek és emiatt minden éleselműségüket és szorgalmukat arra fordították, hogy a keleti nyelveket, melyekben vallásuk alaptételei le voltak téve, teljesen birják, és azokat magok és utódaik számára épségben tartásuk meg. Ezek nélkül az ujkor és a felfrisült szellemi tevékenység kezdetben ép oly tehetetlenül állott volna a zsidó nyelvvel, mint az előző század kezdetén a hieroglyfokkal szemben. Originés száz évvel később

Hyeronimus, is bár rabbinusoknál tanulták a zsidó nyelvet, hogy az ó testamentumot megértsék, de velök együtt minden komoly és a dolog mélyére hatoló tudomány megszűnt a keresztény papságnál. Megelégededtek azzal a nyomoruságos latin fordítással, sőt gyakran még ezt sem tudták megérteni. A zsidók már majd 1200 évvel előbb megvetették ama mélyebb nyelvtudomány alapját, melyet most nyelvészektnek nevezünk. Judaben Koreisch már Saadia idejében kimutatta, hogy a héber, arab és chaldei nyelv egy és lényegében ugyanazon nyelvtörzs 3 különböző ága. A valamivel később Menachemenben Seruk által összeállított zsidó törzsszók szótárát Dunaschben Labrat sok tekintetben kiegészítette és helyreigazította és Judachajug (Abu Sakaria Jachia) felismerte, hogy a zsidó nyelvtörzsek általában 3 betüből állnak. Jona Marinus (Abulivalid Ibn Ganach) a 11-ik században ugyanazon komoly alapossággal írt egy teljes zsidó nyelvtant és szótárt, melyek a későbbi e nemű munkák alapját képezték és még most is értékesek. Ő volt az első, ki az exegesiszt a tudomány magaslátára emelte. Lewiben Gerson (Rabag) a 12. században írta hírneves könyvét „az Úr harczai“ (Milchamoth Adonai) czimén, melyben a nyelv eredetére vonatkozó igen éles elmére valló kutatás fordul elő, melyben ki van mutatva, hogy a beszéd az ember találmánya és azt sem az isten, sem a természet (t. i. a természettörvénye) nem adhatta meg. Mozesben Esra beszélt zsidóul, arabusul, syr, perzsa, görög és spanyol nyelven. Hogy rövid legyen fel- említem még a Kimchi, Tibbon és Kalonymos családokat, mint a melyek több generáción át mint nyelvismerek és fordítók voltak híresek. Kimchi Dávidnak nagybecsű nyelvészeti munkája, mely nyelvtant és lexikont foglal magában, továbbá Kimchi Mózesnek nyelvtana is maradt ránk. Ha a reformatió történetét vesszük szemügyre, s hogy elkerülhetetlensége mellett az egész bibliának eredeti szövegében való ismerését kellett életbe léptetni, akkor kénytelenek vagyunk mondani, hogy zsidó nyelv nélkül reformatió, zsidó nélkül pedig zsidó nyelv nem lett volna, mivel annak egyedüli mestere a zsidó volt.

Mig Jeruzsálemben a Hillel és Schammai féle iskolák közti harcz kifejtette a zsidók szellemi és erkölcsi erőit, addig a nagy alexandriai község vagyonos zsidói a görög műveltséget szerezték meg. Itt írt Aristéas, itt tűnt fel Philo, itt fejezték be időszámításunk első századában a makkabäusok 3-ik könyvét; itt jött létre még Kr. sz. e. a zsidó Sibylla, „Pseudophokylides“), a pogányság ellen intézett ismert művek: Eszther könyve a Bel és a bábeli sárkány, ugy szintén Jeremiás siralma is.

A 11-ik században tűnt fel Salamoben Jehuda Ibn Gabirol nagy költő és bölcsész, kinek művei tartós befolyást gyakoroltak. Már mint ifju bizalmas lábbon állt Sokratessele, Platóval, Aristotelessele, az ujjplátonistákkal és arab bölcséekkel; ezeknek keze alatt lett Európa első önnálló bölcsészévé, mióta Justinian

*) Bernoys, Programm des jüd. theolog. Seminars Breslau, 1856.

durvasága Athenban bezáratta a bölcsészeti iskolákat és mióta Scotus Erigenáról (850) majdnem tökéletesen megfeledeztek volna. Legjobb műve Mechor Chajim (az élet forrása); arab nyelven van írva, Avicebron álnév alatt egy keresztény pap latinra, egy zsidó pedig héber nyelvre fordította le.***) E munkába foglalt bölcseséget számosan felhasználták: így Guillaume de Auvergne, Albrecht der Grosse. Thomas de Aquino és Duns Scotus.***)

Dr. Krausz Jakab,

(Folyt. Köv.)

Dr. Grosz Dávid.

Az „Egyenlőség” eredeti elbeszélése.

Írta: **Dr. Bácskai Albert.**

(VII. folytatás)

Olvasóim bizonyára unják is már elbeszélésem lassu, vontatott menetét, szeretnék már végét hallani a históriának, számítanak a költői igazságszolgáltatásra, a szívet, lelket kibékítő megoldásra, a jutalomra, amelyben Dávid barátunkat részesítenem mind ama keserves meghurczolatásokért, amelyekben osztályrésze volt.

Az én fantáziám is nekiindult olykor ez elbeszélés egyik-másik epizódja alkalmával és szerettem volna csöndesen révbe juttatni Dávid barátom életének viharban megtépett hajóját.

Haj, de hősöket csak a dráma és novellairók fantáziája teremt; az élet a maga való ridegségében következetes és kérlelhetlen.

*

Dávid barátunk a pinzelakásban már is nagyon boldog volt. Czompók ur, a pökhendi bérkocsis, Mecaenása lett, megvédte a vásott két czipészlegény durva insultusaitól és minden reggel bevitte bársony ülésű bérkocsiján az egyetem kapujáig, ahol Dávid azután lelkének egész mohóságával leste tanárainak ajakáról a tudományok ígét és az egyetemi órák végeztével — mialatt tanuló társai a nagyvárosi élvek tengerébe temetkeztek — ő a Terézváros piszkos utcáit méregette végig.

Ott árulgatta a tudományát ebéd és vacsoráért.

A ki ezt valaha megpróbálta, csak az adhat bizonyosságot arról, hogy milyen keserves kenyér ez!

De Dávid mégis hálát adott Istenének, amidőn azt irhatta haza szüleinek, hogy — nem éheznek többé.

A hideg és éhség, ezek a nyomornak legveszedelmesebb fegyverei; kezdte már lefegyverezni a nyomort.

Az egyetemi előadások nem sok időt vettek igénybe; nem hiába, hogy oly ürágán mérik ott a tudományt, de ugyancsak takarékoskodnak vele az egyetemi professor urak, Dávidnak tehát volt ideje a megélhetés után is látni;

***) Ritter, Geschichte der christlichen Philosophie I, Z. 640 fl. Jourdan, Recherches critiq. sur l'âge et l'origine des traductions latines I, III §. 8.

****) Munk Mélanges de, philosophie juive et asabe sz. 291 fl.

jó emberek ajánlották őt ide-amoda és Dávid már nemcsak hogy pusztá megélhetését biztosítá, de arra is telt, hogy két kis szőke göndör nővére számára egy-egy viaszkbábocskát vásárolhatott, amelyeket aztán a Rézike a divatüzletben elhányt selyem-bársony és szallag darabokból czifrán felöltöztetett.

Ez az erős családi vonás csak az élet súlyos gondjaiban megedződött, mély érzelmű, zsidó ifjak sajátja: csak ezek tudják megvonni maguktól azt, ami szemnek-szájnak ingere, csak náluk látjuk megkapó példáit annak a fenséges emberi vonásnak, amely minden nemes indulatnak a forrása: az önmegtagadásnak.

A mi szegény Dávid barátunk itt a fővárosban, a pénzért vehető élvek forrásának küszöbén, megvonja szájától az izletes falatot, testétől a meleget tartó öltöző ruhát, hogy legelső nélkülözhető fillerein otthon gögicselő két, ártatlan hugocskájának okozzon örömet.

Dávid a természettől nem nyert könnyű, gyorsjáratu elmét, a kenyérgond és sok nélkülözés is megviselte esztét: az ő tanulása mindig munka, lassujáratu, nehéz munka volt, de szorgalma és mindeneken — még saját elmebeli fogékonyságának fogyatkozásai felett is — diadalmaskodó erős akarata kipótolta a természet hiányos lelki adományait nála.

Egész éjjeleken át ott görnyedt a könyvei felett és alig néhány órai álom után reggel ismét szenvedélyesen dőlt belé a napi munka jármába.

Hogyan? Még ő se diadalmaskodnék a sorsnak mostohasága felett, mikor itt áll előtte egy szűk, horpadt mellű csenevész, kis leányka, aki, ajkain a lassan őrlő, néma szenvedés mosolyával, sürgő ujjacskáinak munkájával nemcsak magát, de édes anyját is eltartja!

A Rézike, ennek a vöröshaju, kis leánynak ernyedetlen munkássága, szelid, megadó viselkedése nagyon hozzászólt a Dávid szívéhez; sokáig észre se vette azt a mély vonzalmat, amelyet a leányka iránt érzett és csak olykor-olykor, ha estenden a szokottnál későbben érkezett haza a leányka, vette észre, hogy hasztalanul bámulja az előtte feltárt könyvben az emberi szívről festett ábrákat, melyeknek minden rejteke nyíllal és számmal van megjelölve; képzelete mindig annak a divatüzletnek czifra női kalapokkal megtelt kirakatához ragadta el, amely mögött a kis Rézike szokott üldögdélni sok más kisasszony társaságában napestig.

És ha aztán a kis leány ilyenkor lihegve érkezett meg haza, úgy tűnt fel Dávidnak, mintha a zord pinceszobába enyhe, meleg és barátságos derű költözött volna be vele együtt és mihelyest a Rézike kis gyűszűjét az ujjára öltve vele szemben a kis asztal mellé leült — Dávid előtt az a számos ábra, mely az emberi szívet ábrázolta könyvében, rögtön úgy fel elevenült mint egy kivilágított transparent és a nyilas végű vonalak tisztán és megfoghatólag jelölték meg előtte a véredények nedveinek központi keringését.

Dávid megviselt lelke csöndes szerelemre ébredt

szenvedő kis leányka iránt; csügedt lelkének egyetlen tápja, nyugpontja kezdett lenni ez a jóltévő, felemelő érzés.

Nem az a szerelem volt ez, amely a boldog emberek lelkében fogamzik és mint a pompás kertek nyíló virágai verőfényes napsugarak hevében nyer szinpompát és zománctot; szegénység és keserves küzdelmek közt fogant e szerelem és szelid fényvel csillámlott elő, mint amott a fülkében a nyirkos fal előtörő salétromának jegőcsei.

De szerelem, igazi, valóságos és ifjui szerelem volt mégis, mely nem tör elő ugyan a háborgó lélek egész erejével, hogy jogait követelje és medrein túlradjon, hanem egy csöndesen a lélek mélyére leszállott andalító szerelem, amely a csügedt lelkek sebeit gyógyítja, megnyugtat és kibékít.

Láttatok-e már üde rózsátöt nyilni a szemétdombon? láttátok-e azt a cifra, kis hölgykalapot, amelyen a Rézike kacsoi pepecseltek? — olyan volt a Dávid és Rézike szerelme is épen ott abban a mételyes levegőjű pincze-szobában.

(Folytatása következik.)

Szerkesztői üzenetek.

Tisztelt olvasóinkat, kik a „Zsidók nyilvános pályákon“ című cikksorozatban közölték iránt érdeklél viseltetnek, ismételve felkérjük, kegyeskednének az általuk ismert e keretbe illő új adatokat velünk közölni, vagy a netalán előfordult téves adatokra figyelmeztetni, mi által nagy hááira köteleznek, annál is inkább, mert e cikksorozatot ujonnan rendezve, átdolgozva és kiegészítve külön kis munkában szándékszunk kiadni

G. J. Nagyváradi. Önnek igaza volna, ha a nagyváradi zsidó elnökről kiemelnök, hogy magyar szellemű; de mi ezt oly zsidó előjáróról tettük, ki egy panszláv hajlamairól ismert helységben lakik, a városi előjáróság magyarfaló, a templomban, az iskolában a panszláv bálványnak áldoznak, ha az ilyen környezetben csupán a zsidóság és első sorban a zsidó előjáró magyar szellemű, már bizony ez érdem és méltó a felémítésre. De ön uram még másért is haragszik, azért, t. i. hogy azt a másik pártot „haladó“ jelzővel láttuk el; ön szerint az igazi haladó párt épen az orthodoxia. Hisz önnek igaza lehet, és mi nem is neveztük „igazi haladó“ hanem csak egyszerűen „haladó pártnak. Ha ön uram 100 ember közül csak egyet talál, ki a haladó párti hitközség név alatt az orthodox hitközséget érti, vagy ha maga az orthodox hitközség e megnevezés alatt nem a másik pártot fogja érteni, akkor önnek igazat adunk. De ezzel koránt sem akarjuk azt mondani, hogy az orthodox hitközség nem lehet haladó, vagy igazán haladó, de ha egyszer a másikat hívják úgy! mi csak nem cserélhetjük fel a neveket.

Tiszt. W. A. A. Sz. Az ilyen dolgot szerintünk legjobb közzé tenni ott, hol a támadás történt, hisszük, hogy a M. Zs. Sz. nem tagadhatja meg a felvételt, már csak azért sem, mert helyt engedett a támadó cikkünk is. Levelének magvas magyarsága bennünket kellemesen lepett meg,

W. J. D. Szolnok. Egyelőre csak fél gymnasiumról van szó.

Dr. B. L. Helyben. 1. „Sém hameforos“ annyi, mint a tetragrammaton. 2. Hogy a magyar antiszemita képviselők közül egy sem tud olvasni a talmudban, arról kezeskedünk. 3.

„Ibn Nagdilaj“ Samuel Hanagidnak, Abdulrahman khalifa első miniszterének és a „Mebo Hátalmud“ (Bevezetés a talmudba) című halhatatlan mű szerzőjének arabs neve volt; „Abu Hassan“ nagy Jehuda Halevinek, a zsidóság eme Petőfi és Berangerjének volt az arabs neve. 4. Zimandy és Komlóssy katolikus papok, Vörös evangélikus pap.

Sz. E. Helyben. Beküldött jeles cikke nagy bók minékünk; mert ön feltételezi, hogy mi annyira önzetlenek lehetünk, hogy közzé is tesszük. Csak hogy mi az egyszer erről a dicsőségről lemondunk és viszont azon bókkal szolgálunk, hogy félünk, miszerint az ön cikke a gymnasium ügyének árthatna. Majd ha kész lesz a gymnasium, cikkére visszatérünk.

P. G. H. T. Ha fel jön a küldöttség, szivesen vállalkozom a miniszter elé való vezetésére; második kérésükre — sajnálatomra — tagadó választ kell adnom.

K. B. B. Köszönet a nemes intenciókért, az ajánlatot nem fogadhatjuk el.

B. K. Én Egressy Atala urat még mint Mauskopf Nafalit ismertem, akkor persze még nem volt antiszemita.

B. P. Parsandata, igaz, neve volt Haman egyik fiának, de ha ketté osztja a szót, akkor törvény-magyarázó lesz belőle: Parsan data; Rasit csak e b b e n az értelemben nevezték e néven.

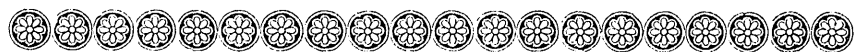
W. A. L. A „Zimandi“ satyra inkább élelzapba való.

K-nak Helyben. Nem lehetne szerencsénk e hét valamelyik délutánján?

L. J. Helyben. A cikksorozat végén felemlitjük a téves adatokat (eddig 5), melyek — mint az ilyen munkánál másképpen alig is gondolható, itt is, amott is előfordulnak. Különben meg lehet győződve, hogy nem roszakaratból tettük át más vasuthoz.

Iskolaszék. Az eljárás cz: készítsenek egy kérvényt, melyben ecsetelik iskolájuk helyzetét, hány tanuló fizetéses és hány részesül ingyen oktatásban stb. E kérvényt elküldik a tanfelügyelőhöz, ki iskolájukat kell, hogy ismerje, ő terjeszti fel a közigazgatási bizottsághoz, és ez vagy pártolólág terjeszti fel a miniszterhez (a kérvény természetesen a miniszterhez legyen intézve), vagy visszautasítja, mi azonban nem valószínű.

B. Ph. Veszprém. Nagyon szivesen. Multkori tudositását nem közöltük, mert — nem kaptuk.

MEGJELENT:

GENESIS

vagyis

MÓZES ELSŐ KÖNYVE.

Fordította, nyelvtani és tárgyi magyarázatokkal ellátta

DEUTSCH HENRIK.

Ára 1 frt 20 kr.

Iskolák számára, a hol legalább 10 példányt rendelnek meg, 90 kr.

Megrendelhető a szerzőnél, Andrassy-ut 64. sz.